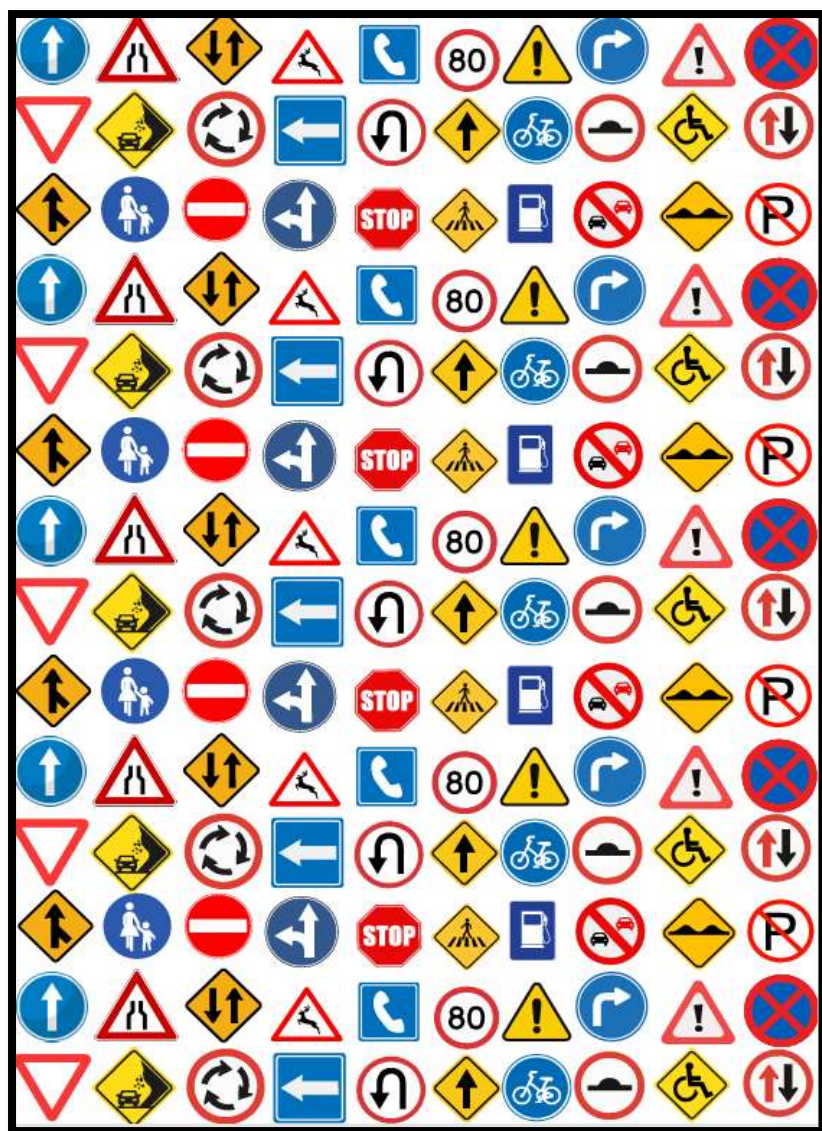

SAOBRAĆAJ ZA SVE
Edukacijom do sigurnosti

Mart 2025

Saobraćaj za sve
Edukacijom do sigurnosti

Mart, 2025

SADRŽAJ

UVOD	I
Zašto je važno biti bezbjedan u saobraćaju?	4
Pravila prelaska ulice i značaj poštovanja semafora i saobraćajnih znakova	9
Nošenje reflektujuće odjeće i druge sigurnosne opreme	13
Pravila vožnje biciklom	17
Pravila upravljanja električnim trotinetima	18
Mladi vozači – odgovornost, izazovi i bezbjednost u saobraćaju	21
Osnove odgovorne vožnje, značaj poštovanja ograničenja brzine i posljedice vožnje pod dejstvom alkohola i psihoaktivnih supstanci	25
Posljedice vožnje pod dejstvom alkohola i psihoaktivnih supstanci	26
Zašto je važno voziti odgovorno?	28
Bezbjednost u željezničkom i vazdušnom saobraćaju	29
Posljedice neodgovornog ponašanja u saobraćaju	34
Prikaz stvarnih primjera saobraćajnih nezgoda	35
Kako izbjeći opasne situacije u saobraćaju i kao pojedinac doprijeti bezbjednosti u saobraćaju?	37
ZAKLJUČAK	38

UVOD

Zašto je važno biti bezbjedan u saobraćaju?

Bezbjednost u saobraćaju predstavlja jedno od ključnih pitanja savremenog društva. Ubrzan tempo života, sve veći broj vozila, brži način prevoza i veća mobilnost stanovništva donose mnoge prednosti, ali i povećan rizik od saobraćajnih nezgoda. Na putevima svakodnevno učestvuju vozači, putnici, pješaci, biciklisti, djeca i stariji i svi oni zavise jedni od drugih kada je u pitanju bezbjednost.

Saobraćajne nezgode ne uzrokuju samo fizičke povrede i gubitak života, već i teške psihičke, socijalne i ekonomske posljedice, kako za pojedince, tako i za čitavo društvo. Upravo zato, važno je razvijati svijest o značaju bezbjednog ponašanja u saobraćaju, jer je to jedini način da se broj nezgoda svede na minimum i sačuvaju životi.

Zakonodavni okvir Crne Gore

U Crnoj Gori oblast saobraćaja i bezbjednosti u saobraćaju uređena je nizom zakonskih i podzakonskih akata. Najvažniji među njima su:

- **Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima**
- **Zakon o putevima**
- **Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju**
- **Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju**
- **Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima** predviđa obavezu korišćenja sigurnosnih.

Uloga svih učesnika u saobraćaju

Bezbjednost u saobraćaju nije isključiva odgovornost vozača motornih vozila. Naprotiv, svi koji se kreću putem imaju svoju ulogu — vozači, pješaci, biciklisti, motociklisti, putnici u vozilima, djeca, roditelji, obrazovne ustanove, pa čak i lokalne samouprave. Njihovo odgovorno ponašanje može spriječiti nesreće i sačuvati živote.

Vozači

Vozači su najbrojnija i najodgovornija kategorija. Oni su u obavezi da poštuju saobraćajne propise i ograničenja brzine; ne upravljaju vozilom pod dejstvom alkohola, droge ili umora; koriste sigurnosni pojas i obezbijede da ga koriste svi putnici; obrate posebnu pažnju na pješake,

bicikliste i djecu;redovno kontrolišu tehničku ispravnost vozila.

Pješaci

Pješaci su najugroženiji učesnici u saobraćaju, posebno starije osobe i djeca.

Njihova uloga podrazumijev korišćenje trotoara i obilježenih pješačkih prelaza;poštovanje svjetlosne signalizacije;izbjegavanje korišćenja mobilnih telefona ili slušalica dok prelaze ulicu;posebnu opreznost u blizini raskrsnica i škola.

Biciklisti i vozači trotineta

Ove grupe se sve češće sreću na crnogorskim ulicama. Njihova bezbjednost zavisi od korišćenja kacige i reflektujuće opreme vožnje biciklom po propisanim biciklističkim stazama (gdje postoje); poštovanja saobraćajnih pravila jednako kao i vozači automobila; oprezne vožnje u urbanim zonama.

Putnici u vozilima

Iako su pasivni učesnici, putnici imaju obavezu da koriste sigurnosni pojas bez obzira na to gdje sjede u vozilu;ne ometaju vozača tokom vožnje;pravilno smještaju djecu u autosjedalice.

Roditelji i obrazovne ustanove

Roditelji imaju ključnu ulogu u obrazovanju djece o saobraćajnim pravilima. Takođe, škole i vrtići treba da sprovode edukativne radionice, obuke i simulacije saobraćajnih situacija kako bi djeca već od ranog uzrasta stekla navike odgovornog ponašanja.

Lokalne samouprave i institucije

Opštine, ministarstva i druge institucije nadležne su za: obezbjeđivanje tehnički ispravne saobraćajne infrastructure(putevi, semafori, signalizacija); sprovođenje nadzora i kontrole saobraćaja; planiranje i realizaciju kampanja i edukacija za podizanje svijesti o bezbjednosti.

Zašto je važno biti bezbjedan u saobraćaju?

Bezbjednost u saobraćaju predstavlja jedan od najvažnijih segmenata svakodnevnog života. Bilo da smo vozači, pješaci, biciklisti, putnici u vozilu ili korisnici javnog prevoza, svi svakodnevno učestvujemo u saobraćaju i suočavamo se s potencijalnim rizicima. Samo jednim trenutkom nepažnje može doći do saobraćajne nezgode koja može imati teške posljedice po život, zdravlje i imovinu.

Zato je važno da bezbjednost u saobraćaju ne posmatramo kao obavezu nametnutu zakonima, već kao **ličnu**

odgovornost i društvenu obavezu. Svako pravilo koje postoji u saobraćaju ima za cilj zaštitu života, i njegova

dosljedna primjena može napraviti razliku između života i smrti.

Zašto je bezbjednost važna?

1. Zaštita ljudskih života
2. Prevencija teških povreda i invaliditeta
3. Očuvanje imovine i smanjenje materijalne štete
4. Smanjenje stresa i tenzija među učesnicima u saobraćaju
5. Zaštita najugroženijih učesnika – djece, starijih i osoba sa invaliditetom.
6. Izgradnja saobraćajne kulture i bolje društvo

7. Doprinos razvoju održive zajednice

Biti bezbjedan u saobraćaju znači biti odgovoran prema sebi i drugima. To je svakodnevna odluka koja može spasiti život. Nijedna destinacija nije vrijedna rizika ako se cijena plaća ljudskim zdravljem ili životom. Poštujmo pravila, budimo pažljivi i strpljivi jer bezbjednost u saobraćaju počinje sa svakim od nas.

Bezbjednost pješaka

Pješaci su svakodnevni učesnici u saobraćaju – bilo da idu na posao, u školu, na pijacu, šetaju ili obavljaju druge

aktivnosti. Međutim, upravo oni spadaju u najranjiviju kategoriju jer nemaju nikakvu fizičku zaštitu u slučaju nezgode. Zbog toga se bezbjednosti pješaka mora posvetiti posebna pažnja.

U Crnoj Gori, kao i u drugim zemljama, pješaci često stradaju u saobraćajnim nezgodama, naročito zbog neprilagođene brzine vozača, nedovoljne pažnje, ali i zbog toga što i sami pješaci često ne poštuju saobraćajna pravila.

Pravni okvir

U Crnoj Gori, Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima jasno definiše prava i obaveze pješaka. Neki od ključnih propisa uključuju:

- Pješaci su dužni da koriste trotoare, pješačke staze ili druge površine namijenjene za kretanje pješaka.
- Ukoliko nema trotoara, dužni su da se kreću lijevom stranom puta, tako da vide vozila koja im dolaze u susret.

- Prelazak kolovoza dozvoljen je samo na obilježenom pješačkom prelazu, a ako ga nema – na najkraćem i najsigurnijem mjestu.
- Pješaci ne smiju naglo stupati na kolovoz, naročito ispred nadolazećeg vozila.
- Uređaji poput mobilnih telefona i slušalica ne bi smjeli da se koriste dok se prelazi ulica, jer ometaju pažnju.

Vozači i njihova obaveza prema pješacima

Vozači su dužni da obrate posebnu pažnju na pješake, posebno:

- na pješačkim prelazima,
- u blizini škola, vrtića i stambenih zona,
- u uslovima smanjene vidljivosti (noću, po kiši ili magli),
- kada primijete da pješak izražava namjeru da pređe ulicu.

Zakonom je propisana obaveza zaustavljanja vozila ispred pješačkog prelaza kada se pješak nalazi na njemu ili namjerava da ga pređe.

Najugroženije grupe pješaka

- Djeca, jer još uvijek nemaju razvijen osjećaj za procjenu brzine i udaljenosti vozila.
- Stari ljudi, zbog sporijeg kretanja i slabije refleksne reakcije.
- Osobe sa invaliditetom, koje često imaju dodatne prepreke u kretanju.
- Pješaci noću, jer su vozačima manje uočljivi, naročito ako nose tamnu odjeću.

Mjere za povećanje bezbjednosti pješaka

Za pješake:

- Korišćenje obilježenih prelaza i poštovanje svjetlosne signalizacije.
- Povećana opreznost prilikom prelaska ulice – pogled lijevo, desno, pa opet lijevo.
- Nošenje svijetle odjeće ili reflektujućih elemenata noću ili pri slaboj vidljivosti.
- Izbjegavanje korišćenja telefona i slušalica tokom prelaska ulice.

Za vozače:

- Usporavanje vožnje u zonama škole, vrtića, bolnica i naseljenim mjestima.
- Pravovremeno zaustavljanje i davanje prednosti pješacima.
- Povećana pažnja u večernjim časovima i lošim vremenskim uslovima.

Za zajednicu i lokalne samouprave:

- Uređenje trotoara i pješačkih staza,
- Postavljanje usporivača brzine („ležećih policajaca“) u blizini škola i naselja,
- Dobro označeni i osvijetljeni pješački prelazi,
- Kampanje za podizanje svijesti o bezbjednosti pješaka.
-

Pravila prelaska ulice i značaj poštovanja semafora i saobraćajnih znakova

Jedan od ključnih aspekata bezbjednosti pješaka u saobraćaju jeste pravilno i pažljivo prelaženje ulice. Iako mnogi prelazak ulice doživljavaju kao rutinsku i svakodnevnu radnju, nepravilno prelaženje često je uzrok

saobraćajnih nezgoda sa teškim posljedicama. Posebno su ugroženi djeca, starije osobe i osobe sa invaliditetom. Zato je izuzetno važno pridržavati se pravila i poštovati saobraćajne znakove i semafore koji su tu da bi zaštitili živote svih učesnika u saobraćaju.

Pravila prelaska ulice za pješake

Prema **Zakonu o bezbjednosti saobraćaja na putevima Crne Gore**, pješaci su dužni da:

Uvijek prelaze ulicu na obilježenom pješačkom prelazu (zebra). Ukoliko u blizini nema prelaza, ulicu treba prelaziti na najkraćem i najsigurnijem mjestu, uz prethodno provjeravanje saobraćaja.

1. **Na raskrsnicama sa semaforima**, pješaci smiju preći ulicu samo kada je za njih upaljeno zeleno svjetlo.
2. **Prije stupanja na kolovoz**, pješaci treba da stanu, pogledaju **lijevo, desno, pa opet lijevo**, i tek kada se uvjere da je bezbjedno – da pređu ulicu.
3. **Zabranjeno je istrčavati na ulicu**, prelaziti između parkiranih automobila ili van pješačkog prelaza.

4. **Pješaci ne smiju koristiti mobilni telefon, slušalice ili druge uređaje** dok prelaze ulicu, jer to smanjuje koncentraciju i usporava reakciju.
5. **Djeca mlađa od 12 godina** treba da prelaze ulicu isključivo u pratnji odrasle osobe.

Značaj poštovanja semafora

Semafori služe za **regulisanje protoka saobraćaja** i omogućavaju bezbjedno kretanje kako vozila, tako i pješaka. Poštovanje svjetlosne signalizacije je ključno za

sprečavanje sudara, ali i za očuvanje reda i predvidljivosti u saobraćaju.

- **Zeleno svjetlo** za pješake označava da mogu bezbjedno preći ulicu.
- **Crveno svjetlo** znači *stani* – čak i ako nema vozila u blizini, pravilo mora da se poštuje.
- **Treptuće zeleno** svjetlo često upozorava da će ubrzo doći crveno – što znači da pješak ne treba započeti prelazak ako nije već na prelazu.

Ignorisanje semafora od strane pješaka ili vozača može dovesti do teških posljedica. Statistika pokazuje da veliki broj nesreća sa pješacima nastaje upravo jer se prelazi na crveno ili van pješačkog prelaza.

Značaj saobraćajnih znakova

Saobraćajni znakovi su vizuelne poruke koje upozoravaju, obavještavaju ili naređuju određeno ponašanje. Za pješake, posebno su važni:

- **Znak "Pješački prelaz"** – obavještava da se na tom mjestu može bezbjedno preći kolovoz.
- **Znak "Zabranjen prelaz za pješake"** – označava mjesta gdje je prelazak kolovoza zabranjen zbog bezbjednosnih razloga.
- **Znakovi upozorenja** – kao što su "Djeca na putu", "Škola", "Ograničenje brzine", važni su i za pješake jer im ukazuju na povećan rizik u zoni kretanja.

Poštovanjem ovih znakova, pješaci doprinose svojoj i tuđoj bezbjednosti, a vozačima se omogućava da predvide ponašanje drugih učesnika i reaguju pravovremeno.

Zašto ljudi krše pravila prelaska ulice?

- Žurba i nestrpljenje,
- Navika da se „pretrčava“ van prelaza,
- Nedovoljna edukacija o posljedicama,

- Loša infrastruktura (nema pješačkog prelaza u blizini),
- Oslanjanje na pretpostavku da će vozač „uvijek stati“.

Pravila prelaska ulice i poštovanje semafora i saobraćajnih znakova nisu tu da bi nekoga usporila ili kaznila, već da bi zaštitila živote. Bezbjedno prelaženje ulice je osnovna vještina koja može spriječiti tragične

posljedice. Kroz lični primjer, edukaciju i odgovorno ponašanje, možemo doprinijeti tome da saobraćaj bude bezbjedno mjesto za sve.

Nošenje reflektujuće odjeće i druge sigurnosne opreme

Vidljivost učesnika u saobraćaju, posebno pješaka, biciklista, motociklista i radnika na putevima, ima presudan značaj za njihovu bezbjednost. Mnogi saobraćajni udesi se dešavaju ne zato što vozači ne žele da propuste druge učesnike, već zato što ih **nisu na vrijeme uočili**.

Nošenje **reflektujuće odjeće i druge sigurnosne opreme** značajno smanjuje rizik od nezgoda, naročito noću, po magli, kiši, u ranim jutarnjim satima ili u područjima bez

javne rasvjete. Pravilna i pravovremena upotreba ovih elemenata može doslovno spasiti život.

Zašto je reflektujuća odjeća važna?

Reflektujuća odjeća sadrži **specijalne materijale koji odbijaju svjetlost**, naročito onu koja dolazi od farova vozila. Kada pješak ili biciklista nosi takvu odjeću, on postaje vidljiviji sa mnogo veće udaljenosti – vozač ga može uočiti **i do 5 puta ranije** u odnosu na osobu u tamnoj garderobi.

Bez reflektujuće odjeće:

- Pješak je vidljiv na oko **20–30 metara**.

Sa reflektujućim elementima:

- Vidljivost raste na **150–200 metara**, što daje vozaču dovoljno vremena da uspori i bezbjedno reaguje.

Ko bi obavezno trebao nositi reflektujuću odjeću ili opremu?

- **Pješaci koji se kreću van naseljenih mjesta** ili po putevima bez trotoara (naročito noću).
- **Djeca na putu do škole** ili tokom grupnih šetnji (izleti, ekskurzije).

- **Biciklisti i korisnici trotineta**, naročito tokom vožnje po mraku.
- **Radnici na putevima i gradilištima** uz saobraćajnice.
- **Motociklisti**, zbog male površine tijela koja je vidljiva vozačima.
- **Planinari i šetači** koji prelaze ili koriste javne puteve.

U Crnoj Gori je **zakonski obavezno nošenje reflektujućeg prsluka** za pješake koji se kreću van naselja po mraku ili u uslovima smanjene vidljivosti, kao i za vozače koji izađu iz vozila zbog kvara na putu.

Vrste reflektujuće opreme i dodatne sigurnosne mjere

- **Reflektujući prsluk** – najčešće korišćena oprema, laka za nošenje, može se obući preko bilo koje odjeće.
- **Narukvice i trake sa reflektujućim slojem** – jednostavne za korišćenje, pogodne za djecu.
- **Ruksaci sa reflektujućim elementima** – odličan izbor za školarce.
- **Odjeća sa ušivenim reflektujućim trakama** – sportska i radna oprema.

- **Reflektujuće kacige i biciklistička svjetla** – za bicikliste i motocikliste.
- **Reflektujuće oznake na obući** – korisne za dodatnu vidljivost.

Dodatne preporuke za veću bezbjednost

- **Kombinovati reflektujuće elemente sa svijetlom odjećom**, posebno tokom jeseni i zime.
- **Kretati se isključivo trotoarom ili lijevom stranom puta** ako trotoar ne postoji.
- **Izbjegavati tamnu garderobu** tokom večernjih šetnji.
- **Djeci objasniti značaj reflektujućih elemenata** i uključiti ih u izbor opreme koju će rado nositi.

Reflektujuća odjeća i oprema nisu modni detalji – one su **neophodna zaštita**, posebno u uslovima smanjene vidljivosti. Povećanjem vidljivosti učesnika u saobraćaju direktno se povećava i njihova bezbjednost. Mali detalji – poput reflektujuće trake ili prsluka – mogu napraviti ogromnu razliku između bezbjednog prolaska i saobraćajne nesreće.

Odgovorno ponašanje počinje od svake osobe – **budimo uočljivi, budimo bezbjedni.**

Pravila vožnje biciklom i električnim trotinetima, zaštitna oprema i korišćenje biciklističkih staza

Bicikl i električni trotinet predstavljaju sve popularnije načine prevoza, naročito u gradskim sredinama. Osim što su ekološki prihvatljivi i ekonomični, omogućavaju brzo kretanje kroz saobraćaj. Međutim, učesnici koji ih koriste često su među najugroženijima, jer nemaju karoseriju koja ih štiti kao putnike u automobilima.

Da bi se spriječile nezgode i povećala bezbjednost, neophodno je poznavanje i poštovanje pravila saobraćaja, upotreba zaštitne opreme i korišćenje biciklističkih staza na pravilan način.

Pravila vožnje biciklom

Prema Zakonu o bezbjednosti saobraćaja na putevima Crne Gore, važe sljedeća pravila:

- Biciklisti su ravnopravni učesnici u saobraćaju, ali se moraju kretati što bliže desnoj ivici kolovoza, ukoliko ne postoji posebna biciklistička staza.
- Zabranjeno je voziti bicikl po trotoaru, osim ako saobraćajnim znakom nije drugačije dozvoljeno.

- Nošenje zaštitne kacige je preporučeno za sve, a obavezno za mlađe od 15 godina.
- Biciklista mora imati:
  - ispravne kočnice,
  - svjetla (bijelo naprijed, crveno pozadi),
  - zvonce,
  - reflektujuće elemente.
- Biciklom se ne smije upravljati:
  - bez držanja za upravljač,
  - pod dejstvom alkohola ili psihoaktivnih supstanci,
  - slušajući muziku sa slušalicama u oba uha,
  - prevozeći drugu osobu ako bicikl za to nije namijenjen.

Pravila upravljanja električnim trotinetima

Električni trotineti su nova kategorija vozila koja se sve više koristi, ali zbog njihove brzine i male veličine, predstavljaju izazov u saobraćaju.

- Trotinetom se ne smije voziti po trotoaru – mora se koristiti biciklistička staza ili, ako ona ne postoji, krajnja desna strana kolovoza.
- Dozvoljena brzina trotinetima u gradskoj zoni najčešće je do 25 km/h.
- Jedna osoba po trotinetu – prevoz druge osobe je zabranjen.
- Vozač trotinetom treba da:
  - koristi kacigu,
  - nosi reflektujući prsluk u uslovima smanjene vidljivosti,
  - ima upaljena svjetla (naprijed i pozadi),
  - ne koristi trotinet pod dejstvom alkohola.

Upotreba zaštitne opreme

Bez obzira na to da li se vozi bicikl ili trotinet, zaštitna oprema je ključna za sprječavanje povreda:

- Kaciga – štiti glavu, najvažniji dio tijela. Treba da bude pravilno pričvršćena i da dobro prijanja.
- Štitnici za koljena i laktove – naročito korisni kod djece i početnika.

- Rukavice – pomažu u boljem upravljanju i štite ruke pri eventualnom padu.
- Reflektujući prsluk – obavezan u uslovima smanjene vidljivosti i van naselja.
- Svjetla i reflektujući elementi na vozilu – da bi vozač bio vidljiv iz svih pravaca.

Kako bezbjedno koristiti biciklističke staze

Biciklističke staze su posebno izgrađene površine koje omogućavaju bezbjedno kretanje biciklista i korisnika električnih trotineta. Njihovo pravilno korišćenje doprinosi bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju.

- Kretanje isključivo desnom stranom staze, kao i kod vožnje na putu.
- Poštovanje znakova i signalizacije na biciklističkim stazama.
- Zabranjeno je zaustavljanje ili parkiranje na stazi, kao i nepažljivo kretanje koje ometa druge korisnike.
- Obratiti pažnju na pješačke prelaze i raskrsnice – usporiti, pogledati lijevo i desno, i tek onda preći.

- Uspostaviti kontakt pogledom sa vozačem ako se približavate raskrsnici – to povećava vjerovatnoću da će vas uočiti i propustiti.

Bicikli i električni trotineti mogu biti sjajan način kretanja, ali samo ako se koriste odgovorno i u skladu sa zakonima. Pravilno ponašanje u saobraćaju, korišćenje zaštitne opreme i poštovanje propisa mogu spriječiti ozbiljne nesreće i doprinijeti sigurnosti svih nas. Ako želimo da gradovi budu bezbjedniji i zdraviji, moramo kao vozači dvotočkaša pokazati svijest, odgovornost i kulturu u saobraćaju.

Mladi vozači – odgovornost, izazovi i bezbjednost u saobraćaju

Mladi vozači, iako često tehnički vješti i puni entuzijazma, predstavljaju jednu od najrizičnijih kategorija učesnika u saobraćaju. Statistika pokazuje da upravo ova grupa učestvuje u velikom broju saobraćajnih nezgoda, često sa teškim posljedicama. Razlozi su brojni od nedostatka iskustva, precjenjivanja sopstvenih sposobnosti, do sklonosti ka rizičnom ponašanju.

Zato je važno da mladi vozači razumiju da dozvola nije samo pravo, već i velika odgovornost prema sebi, svojim saputnicima i svim drugim učesnicima u saobraćaju.

Ko se smatra mladim vozačem shodno zakonu?

Prema Zakonu o bezbjednosti saobraćaja na putevima Crne Gore, mladim vozačem smatra se:

- lice koje ima vozačku dozvolu kraće od dvije godine, bez obzira na uzrast,
- lice koje je mlađe od 24 godine.

Za ovu kategoriju važe posebna ograničenja i obaveze koje su uvedene s ciljem povećanja bezbjednosti.

Zakonska ograničenja i pravila za mlade vozače

1. Zabrana vožnje pod dejstvom alkohola – dozvoljeni nivo alkohola u krvi je 0,0‰
2. Zabrana upravljanja vozilom između 23:00 i 05:00 časova, osim u opravdanim slučajevima (npr. posao, hitni slučajevi).
3. Zabrana prevoza više od jedne osobe mlađe od 21 godine, osim ako je prisutan stariji vozač (mentor) sa vozačkom dozvolom najmanje 5 godina.
4. Obavezno vezivanje sigurnosnog pojasa, kao i za sve putnike.
5. Zabrana upotrebe mobilnog telefona, slušalica i drugih uređaja koji odvlače pažnju.

6. Obavezno poštovanje ograničenja brzine – mladim vozačima se posebno preporučuje da voze i ispod zakonski dozvoljene brzine ako su uslovi otežani (kiša, noć, gužve).

Najčešće greške mladih vozača

- Prebrza vožnja i takmičarski duh – pokušaji dokazivanja često vode ka teškim posljedicama.
- Korišćenje mobilnog telefona – čak i kratko gledanje u ekran može izazvati nesreću.
- Vožnja u noćnim satima bez iskustva – umor, slabija vidljivost i alkoholizovani učesnici dodatno povećavaju rizik.
- Nepoštovanje pravila raskrsnica i nesnalaženje u komplikovanim saobraćajnim situacijama.

Kako biti bezbjedan kao mladi vozač?

- ✓ Ne žuri – iskustvo se stiče vremenom, vozi smireno i oprezno.
- ✓ Ne koristi telefon u vožnji – fokus mora biti isključivo na putu.
- ✓ Ne vozi ako si umoran ili pod stresom – koncentracija je ključna.
- ✓ Uči iz situacija – prati šta drugi vozači rade, procjenjuj rizike i donosi zrele odluke.
- ✓ Uvijek koristi sigurnosni pojas – čak i na kratkim

relacijama.

✓ Konsultuj iskusnije vozače – traži savjet, ne ustručavaj se da pitaš.

Pozitivan primjer i kultura vožnje

Mladi vozači imaju i veliku priliku da budu primjer novog, odgovornog stila vožnje – bez agresije, buke, bahatosti i nepažnje. Svjesno ponašanje u saobraćaju i poštovanje propisa ne znače slabost, već zrelost i brigu za druge.

Uključi muziku tiše, ne provociraj drugim vozačima, i pokaži da znaš voziti kulturno i bezbjedno. To je prava snaga.

Biti mlad vozač je izazov, ali i šansa da se od starta gradi navika odgovornog ponašanja. Pravilnim odnosom prema saobraćaju čuvaš ne samo svoj život, već i život ljudi koji ti vjeruju – prijatelja, porodice, i svih ostalih učesnika u saobraćaju.

Pametna i pažljiva vožnja nije slabost – to je znak odgovornosti, zrelosti i poštovanja života.

Osnove odgovorne vožnje, značaj poštovanja ograničenja brzine i posljedice vožnje pod dejstvom alkohola i psihoaktivnih supstanci

Vožnja motornog vozila nije samo tehnička radnja – to je čin odgovornosti i svjesnosti prema sebi, svojim putnicima i svim drugim učesnicima u saobraćaju. Svaki vozač mora biti svjestan da njegova ponašanja u saobraćaju direktno utiču na bezbjednost i živote drugih.

Odgovorna vožnja podrazumijeva poštovanje saobraćajnih propisa, smirenost, predviđanje rizika i spremnost da se djeluje u skladu sa situacijom na putu. Ključni aspekti odgovorne vožnje uključuju

prilagođavanje brzine, potpunu psihofizičku sposobnost upravljanja vozilom, i poštovanje saobraćajne kulture.

Značaj poštovanja ograničenja brzine

Ograničenja brzine nijesu postavljena nasumično ona su rezultat brojnih analiza koje uključuju stanje puta, gustinu saobraćaja, prisustvo škola, krivina, pješačkih prelaza i sličnih faktora. Prevelika brzina povećava dužinu

zaustavnog puta – što znači da u slučaju iznenadne opasnosti vozač kasnije reaguje i vozilo kasnije staje. Brža vožnja umanjuje vrijeme za reakciju – što ostavlja manje prostora za izbjegavanje nesreće. Udar pri većoj brzini ima razornije posljedice – i za vozača, i za saputnike, i za pješake. Viša brzina smanjuje mogućnost kontrole nad vozilom, naročito u krivinama, na klizavom kolovozu ili u uslovima loše vidljivosti.

☑ U Crnoj Gori zakonom su propisana ograničenja brzine:

- U naseljenim mjestima – najčešće do 50 km/h (može biti i manje u zonama škola i pješačkih zona),
- Van naselja – do 80 km/h (ili 100 km/h na nekim magistralama),
- Na autoputevima – do 120 km/h (gdje je to dozvoljeno).

Prekoračenje brzine može donijeti novčanu kaznu, kaznene poene, oduzimanje dozvole, ali i mnogo gore – povrede ili smrtne posljedice

Posljedice vožnje pod dejstvom alkohola i psihoaktivnih supstanci

Jedan od najozbiljnijih prekršaja u saobraćaju jeste upravljanje vozilom pod dejstvom alkohola, droga ili drugih psihoaktivnih supstanci. Takvo ponašanje direktno ugrožava živote i značajno povećava rizik od saobraćajne nesreće.

Kako alkohol utiče na vožnju?

- Smanjuje pažnju i koncentraciju,
- Produžava vrijeme reakcije,
- Iskrivljuje percepciju brzine i udaljenosti,
- Stvara lažni osjećaj sigurnosti i precjenjivanje sposobnosti,
- Smanjuje sposobnost donošenja odluka i povećava impulzivnost.

Zakonski okvir u Crnoj Gori

- **Dozvoljeni nivo alkohola u krvi je:**
  - 0,0‰ za mlade vozače, profesionalne vozače i instruktore vožnje,
  - do 0,3‰ za ostale vozače.
- **Kazne:**
  - Za vožnju sa više od 0,5‰ alkohola u krvi – novčana kazna od 300€ do 2000€,

moguće oduzimanje vozačke dozvole i kazneni poeni.

- Za vožnju pod dejstvom droga – kazne su još strože, a predviđene su i zatvorske kazne.

Psihoaktivne supstance i droga – tihi ubica refleksa

Osim alkohola, vožnja pod dejstvom kanabisa, kokaina, amfetamina, sedativa i drugih droga još drastičnije smanjuje sposobnost za bezbjedno upravljanje vozilom.

- Ove supstance mogu izazvati halucinacije, usporene reakcije, dezorijentaciju i gubitak svijesti.

Njihovo prisustvo u organizmu lako se detektuje testiranjem, a vozači pod dejstvom mogu biti odmah isključeni iz saobraćaja i privedeni.

Zašto je važno voziti odgovorno?

- ✓ Odgovorna vožnja spašava živote – tvoj i tuđe.
- ✓ Pokazuje kulturu, zrelost i poštovanje zakona.
- ✓ Gradi sigurniji ambijent za sve učesnike u saobraćaju.
- ✓ Pomaže da se izbjegnu novčane kazne, gubitak dozvole, sudski postupci i – najgore – tragične posljedice.

Svaka odluka koju vozač donese – da li će poštovati brzinu, da li će sjesti za volan nakon pića, da li će koristiti telefon u vožnji – može biti razlika između života i smrti. Zato se odgovorna vožnja ne uči samo iz zakona, već i iz moralne i društvene svijesti da se nikad ne ugrozi nečiji život. Poštuj ograničenja, budi odmoran i trijezan, misli unaprijed – jer najveća brzina nije važna, već najsigurniji dolazak kući.

Bezbjednost u željezničkom i vazdušnom saobraćaju

Bezbjednost u željezničkom saobraćaju

Željeznički saobraćaj je jedan od najbezbjednijih načina transporta, ali, kao i kod svih vrsta saobraćaja, poštovanje pravila i opreza su ključ za minimiziranje rizika i prevenciju nesreća.

Pravila ponašanja na željezničkim stanicama

1. Poštovanje signalizacije i oznaka – na željezničkim stanicama postoje jasni znakovi i signalizacija koji usmjeravaju putnike i obezbjeđuju bezbjednost. Važno je slijediti te

oznake i ne prelaziti pruge van označenih prijelaza.

2. Oprez u blizini pruga – uvijek se držite iza zaštitnih ograda i ne prelazite pruge osim na označenim pješačkim prijelazima. Nikada nemojte stajati blizu ivice perona, jer vlakovi dolaze velikom brzinom.
3. Kretanje po peronima – hodajte uvijek u pravcu kretanja vozova. Na peronima izbjegavajte žurbu i guranje, kako biste smanjili rizik od pada na prugu ili nesreće.
4. Korišćenje mobilnih telefona – na stanicama izbjegavajte pričanje na telefon dok hodate, kako bi ste mogli pratiti situaciju oko sebe i reagovati na vrijeme.
5. Ulazak u voz – uvijek čekajte da voz potpuno stane na peronu i ne ulazite dok se vrata ne otvore. Pratite oznake za pristup vozovima, i ne ulazite u voz koji je označen kao "nezaustavljajući".

Sigurnost kretanja u blizini pruga

- Nikada ne prelazite prugu van označenih prijelaza – prelazak pruge na neoznačenim mestima predstavlja ozbiljan rizik, jer vlak može naići iznenada, a brzine mogu biti velike.

- Slušajte i pratite znakove – ako ste na pruzi, uvijek obratite pažnju na zvučne i svjetlosne signale, jer oni označavaju dolazak vozova.
- Nemojte stati na prugama – ako morate čekati, uvijek se pomaknite unazad i održavajte sigurnu udaljenost od pruge.
- Pazite na djecu i životinje – nikada ne dopustite djeci ili kućnim ljubimcima da se približe pruzi bez nadzora.

Opasnosti na pruzi

- Visoka brzina voza – vlakovi se kreću velikom brzinom, a reakcija na kočenje je duža u odnosu na druga vozila. Stoga je važno ne zaustavljati se na pruzi i uvijek držati sigurnosnu distancu.
- Vlak može doći iznenada – uvijek pretpostavite da će vlak doći iz pravca u kojem ga ne možete
- vidjeti, posebno ako je to neprilagođena ili neoznačena pruga.

Bezbjednost u vazdušnom saobraćaju

Vazdušni saobraćaj je jedan od najsigurnijih načina prevoza, ali sigurno ponašanje u avionu i na aerodromu ključni su za očuvanje sigurnosti svih putnika.

Pravila sigurnog ponašanja u vazdušnom saobraćaju

1. Poslušajte uputstva kabinskog osoblja – kabinsko osoblje je obučeno za pružanje pomoći i sigurnost putnika tokom leta. Uvijek pratite njihova uputstva, posebno u slučaju nesreće ili hitne situacije.
2. Pravilno korišćenje sigurnosnog pojasa – sigurnosni pojas treba biti vezan tokom cijelog
3. leta, a naročito prilikom poletanja, slijetanja i turbulencija. Provjerite da li je pojas pravilno postavljen.
4. Zakon o nošenju elektronike – elektronski uređaji poput mobilnih telefona, laptopa i tablet uređaja trebaju biti isključeni ili prebačeni u "airplane mode" tokom poletanja i slijetanja.
5. Poštujte zabrane tokom leta – nemojte ustajati iz svojih sjedišta tokom turbulencija i uvijek se
6. pridržavajte uputstava kabinskog osoblja u vezi sa korišćenjem toaletnih prostora i drugim aspektima leta.
7. Korišćenje toaletnih prostora – tokom poletanja i slijetanja toalet može biti zabranjen. Uvijek poštujte ove zabrane kako bi se izbjegli nesrećni slučajevi.

8. Evakuacija u slučaju nužde – u slučaju nužde, slijedite jasno označene izlaze i pratite instrukcije kabinskog osoblja za najbrži izlaz.

Sigurnost na aerodromu

1. Pratite bezbjednosne procedure – na aerodromu slijedite procedure kontrole putovnica i sigurnosnih pregleda. Budite svjesni zabranjenih predmeta i obavezno se pridržavajte svih uputa sigurnosnog osoblja.
2. Kretanje po aerodromu – na aerodromu budite pažljivi na kretanje drugih putnika i uvijek provjerite informacije na monitorima o vašem letu. Ne jurite za avionom – radije se na vrijeme obratite osoblju za pomoć.
3. Pažnja na prtljag – uvijek pazite na svoj prtljag i nikada ga ne ostavljajte bez nadzora. Svaka sumnjiva torba ili predmet treba biti odmah prijavljena osoblju.

Bezbjednost u željezničkom i vazdušnom saobraćaju zavisi od svijesti, odgovornosti i discipline svih učesnika. Pridržavanje pravilima ponašanja na željezničkim stanicama, u blizini pruga, kao i na aerodromima i u avionu, može značajno smanjiti rizik od nesreća i omogućiti siguran i ugodan put.

Posljedice neodgovornog ponašanja u saobraćaju

Neodgovorno ponašanje u saobraćaju predstavlja ozbiljan rizik ne samo za vozače, već i za sve druge učesnike u saobraćaju, uključujući pješake, putnike u vozilima, bicikliste i druge. Neodgovorno ponašanje može imati **teške fizičke, emotivne, pravne i finansijske posljedice**. S obzirom na to, važno je razumjeti da **svaka neodgovorna odluka može rezultirati ozbiljnim i nepopravljivim posljedicama kao što su posljedice za fizičko zdravlje, zatim isaobraćajne nesreće** izazvane brzom vožnjom, nepažnjom ili upotrebom mobilnih telefona, **Zdravstveni troškovi** nastali kao posljedica povreda mogu biti ogromni, a rehabilitacija može trajati godinama. U slučaju smrti, porodice žrtava trpe ne samo emocionalnu bol, već i finansijske gubitke. Nadalje tu su i **posljedice za druge učesnike u saobraćaju**

Neodgovorno ponašanje ne pogađa samo vozače, već može izazvati i **ozbiljne posljedice za druge učesnike u saobraćaju**, kao što su pješaci, biciklisti i putnici u drugim vozilima.

Važno je istaći da posledice za vozača koji se ponaša neodgovorno u saobraćaju, posljedice mogu biti **pravne, finansijske i emotivne**. Neodgovorno ponašanje u saobraćaju ima **šire društvene posljedice**. Saobraćajne nesreće opterećuju **zdravstveni i pravosudni sistem**. Neodgovorno ponašanje u saobraćaju, posebno

prebrza vožnja i loše održavanje vozila, može negativno uticati na **životnu sredinu**.

Neodgovorno ponašanje u saobraćaju ne donosi samo **direktne posljedice** za pojedinca, već ima široke **društvene, emotivne i ekonomske** efekte. Svaka odluka da li je to vožnja pod uticajem alkohola, neprilagođena brzina ili nepoštovanje saobraćajnih znakova može dovesti do **teških posljedica** koje pogađaju sve. Zato je izuzetno važno da svaki učesnik u saobraćaju bude **odgovoran, svjestan svojih postupaka** i da se pridržava saobraćajnih pravila, kako bi saobraćaj bio siguran za sve.

Prikaz stvarnih primjera saobraćajnih nezgoda

1. Nesreća uzrokovana vožnjom pod uticajem alkohola

Jedan od najčešćih uzroka saobraćajnih nesreća su vozači koji upravljaju vozilom pod uticajem alkohola. Na primjer, u 2023. godini u Crnoj Gori, vozač je izazvao nesreću tako što je upravljao vozilom sa koncentracijom alkohola u krvi koja je bila 1,5 puta veća od dozvoljene granice. Uslijed neprilagođene brzine i opijenosti, vozilo

je skrenulo s puta, udarilo u drvo i usmrtilo vozača. Ova nesreća je uzrokovala ne samo smrt vozača, već je i teže

povrijedila putnika, koji je završio u bolnici s ozbiljnim povredama.

- **Posljedice:** Smrt vozača, teške povrede putnika, velika emocionalna trauma porodice, finansijski troškovi liječenja, te pretrpljena šteta na vozilu i imovini.

2. Nesreća uzrokovana nepoštovanjem ograničenja brzine

U drugom primjeru, vozač je ignorisao saobraćajni znak koji je ukazivao na ograničenje brzine od 50 km/h, vozeći brzinom od 90 km/h. Na jednoj kružnoj raskrsnici, vozač je izgubio kontrolu nad vozilom zbog neprilagođene brzine, udario u betonsku ogradu i prešao na drugu stranu puta, gdje je udario drugo vozilo. Nesreća je rezultirala teškim povredama i smrću dvoje putnika iz drugog vozila.

- **Posljedice:** Smrt i povrede, velike materijalne štete, potencijalne pravne posljedice za vozača odgovornog za nesreću.

3. Nesreća zbog nepoštovanja saobraćajnog svjetla i pješaka

Jedan ozbiljan primjer desio se kada je vozač na semaforu ignorisao crveno svjetlo i prošao raskrsnicu. Na toj raskrsnici je pješak, koji je imao pravo na prelaz, bio udaren od strane vozača. Pješak je zadobio teške povrede glave i slomljene noge, a vozač je optužen za izazivanje nesreće zbog nepoštovanja saobraćajnih propisa.

- **Posljedice:** Teške povrede pješaka, pravne posljedice za vozača, gubitak povjerenja u bezbjednost saobraćaja, potencijalne tužbe i naknade za štetu.

Uticaj nepoštovanja saobraćajnih propisa po život

Nepoštovanje saobraćajnih propisa može imati **katastrofalne posljedice** za sve učesnike u saobraćaju. Evo nekoliko načina na koje ignorisanje saobraćajnih pravila može uticati na život a to su **smrtne posljedice** koje su najteža posljedica nepoštovanja saobraćajnih propisa je, a koja može biti posljedica vožnje pod uticajem alkohola, neprilagođene brzine, nepoštovanja svjetlosnih signalizacija ili prelaska pruge bez zaustavljanj, zatim **teške povrede, emocionalna trauma, finansijski gubitak i pravne posljedice.**

Kako izbjeći opasne situacije u saobraćaju i kao pojedinac doprijeti bezbjednosti u saobraćaju?

Preveniranje opasnih situacija u saobraćaju zahtijeva pažljivo ponašanje, poštovanje pravila i pravilnu procjenu rizika. Evo nekoliko savjeta koji mogu pomoći:

1. Poštovanje saobraćajnih znakova i signalizacije (ograničenje brzine i semafori i saobraćajni znakovi).

2. Korišćenje sigurnosnih pojaseva i zaštitne opreme (sigurnosni pojasevi i zaštitna oprema za bicikliste i motocikliste).
3. Oprez kod vožnje u lošim vremenskim uslovima (padavine i snijeg i noćna vožnja).
4. Održavanje vozila u dobrom stanju (tehnička ispravnost vozila).
5. Oprez pri kretanju u blizini drugih učesnika u saobraćaju (pješaci i biciklisti, zadržavanje distance).
6. Izbjegavajte vožnju pod uticajem alkohola i droga - Nikada ne vozite ako ste konzumirali alkohol ili drogu. Ako planirate piti, koristite taksi ili javni prevoz. Vožnja pod uticajem drastično povećava rizik od nesreća.
7. Učenje i edukacija (edukacija o sigurnosti u saobraćaju).

ZAKLJUČAK

Bez obzira na to da li smo vozači, pješaci, biciklisti ili putnici, **svaki pojedinac ima ključnu ulogu u održavanju sigurnosti u saobraćaju**. Naša svakodnevna ponašanja, odluke i reakcije mogu značajno uticati na smanjenje rizika i prevenciju saobraćajnih nesreća. Bez obzira na ulogu koju imamo, važno je da budemo odgovorni, pažljivi i svjesni opasnosti koje nas okružuju.

Pridržavanje saobraćajnih pravila nije samo obaveza, već i odgovornost koju imamo prema sebi i drugima. Kroz poštovanje saobraćajnih zakona i propisa, svi doprinosimo **sigurnosti i zdravlju zajednice**. Svaka nesreća koja se može spriječiti poštovanjem pravila vodi ka manjem broju povreda, smrti i stresnih situacija za sve. Nema ničeg važnijeg od života i zdravlja. Svaka vožnja, svaki korak u saobraćaju treba da bude pažljivo isplaniran kako bi se minimizirao rizik. Svjesnost da **svaka greška može imati ozbiljne posljedice** za nas i naše bližnje trebala bi biti dovoljna motivacija za pridržavanje pravila. Zatim, važna je **zajednička odgovornost** jer naša odgovornost nije samo prema sebi, već i prema drugim učesnicima u saobraćaju. **Kultura odgovornog ponašanja** u saobraćaju znači da svi imamo ulogu u stvaranju sigurnog okruženja za druge bilo da je riječ o

pješacima, biciklistima ili drugim vozačima. Kroz međusobno poštovanje, saobraćaj postaje sigurniji. **Utjecajem na buduće generacije kao bitan segment** kroz razvijanje odgovorne saobraćajne kulture i prenošenje tih vrijednosti na mlađe generacije, doprinosimo oblikovanju **društva koje razumije značaj poštovanja pravila**. Naša djeca i omladina gledaju nas kao uzore, i našim ponašanjem im pokazujemo kako biti odgovoran učesnik u saobraćaju. Naime, **manje nesreća, manje tragedija** je svaka saobraćajna nesreća uzrokuje gubitke i štetu, ne samo na imovini, već i na emocionalnom i fizičkom zdravlju. Ako svi radimo na tome da se ponašamo

odgovorno, smanjujemo broj nesreća, a samim tim i broj žrtava. Razvijanje odgovorne saobraćajne kulture je proces koji zahtijeva kontinuiranu edukaciju, svijest i promjenu ponašanja. Kultura odgovornog ponašanja uključuje konstantnu **edukaciju** i podsjećanje na važne saobraćajne propise i bezbjednosne mjere, kako bi se smanjio broj grešaka i nesreća, zatim **svijest i poštovanje** jer svi učesnici saobraćaja treba da imaju svijest o važnosti poštovanja propisa i međusobne tolerancije. **Prvi korak je samodisciplina** jer svaka osoba treba da se ponaša sa disciplinom i odgovornošću, kako bi postala primjer drugima i uticala na njihovo ponašanje. Svaka naša odluka u saobraćaju ima potencijal da promijeni ishod situacije. Biti odgovoran u saobraćaju znači poštovati sebe i druge. Zajedno možemo stvoriti **sigurnije**

saobraćajno okruženje u kojem su životi i zdravlje prioritet. **Pridržavanje saobraćajnih pravila** nije samo pitanje zakona, već i ljudskosti, jer na kraju, sigurnost na putu zavisi od svakog od nas.